

Thuiszitterspact regio Eemland

Versie 0.3, 23 juni 2016
Werkgroep thuiszitters

Inleiding

Dit document is ontstaan uit de samenwerking tussen SWV Eemland en leerplichtafdelingen uit de subregio Eem (Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Soest, Leusden, Woudenberg, Nijkerk en Barneveld (deze laatste twee gemeenten behoren tot een andere regio wat betreft passend onderwijs). In eerste instantie is de samenwerking opgezocht om werkafspraken te maken over thuiszitters volgens de definitie van Ingrado en OCW ¹. Hiervoor is een werkgroep samengesteld bestaande uit de directeur SWV Eemland, de beleidsadviseur Onderwijs van de gemeente Amersfoort en een aantal leerplichtambtenaren uit de regio. De werkgroep vertegenwoordigt vier samenwerkingsverbanden en zes gemeenten vanuit de gezamenlijke werkagenda OOGO.

De definitie van thuiszitters is de afgelopen maanden verbreed. Het thema staat hoog op de politieke agenda en de Onderwijsinspectie vraagt gegevens op te leveren die verder reiken dan sec de thuiszitters zoals hierboven genoemd. Het gezamenlijke doel is om alle jongeren in beeld te hebben. Dat betekent ook jongeren die een vrijstelling van onderwijs hebben of jongeren die absoluut verzuimen. In dit document is gekozen om uit te gaan van de brede definitie van thuiszitters.

Voordat er ingegaan wordt op het onderwerp thuiszitters wordt een korte uitleg gegeven in hoofdstuk 1 van de diverse begrippen en definities betreffende leerplicht en verzuim. In dit hoofdstuk wordt ook verwezen naar documenten uit de regio over verzuim. Het derde hoofdstuk bevat de werkafspraken rondom thuiszitters tussen de samenwerkingsverbanden, scholen en leerplicht.

In het laatste hoofdstuk wordt ingegaan op het borgen en bewaken van de gemaakte afspraken.

¹ Leer- en kwalificatieplichtige kinderen en jongeren die niet op een school staan ingeschreven zonder dat daarvoor op grond van de leerplichtwet vrijstelling is gegeven (=absoluut verzuim)

Leer- en kwalificatieplichtige kinderen en jongeren die wel op een school staan ingeschreven maar langer dan 4 weken ongeoorloofd verzuimen

1. Begrippen en definities

Het recht op onderwijs is een grondrecht voor alle kinderen in Nederland. Kinderen hebben recht op onderwijs, zodat ze zich kunnen ontwikkelen tot mondige, zelfstandige volwassenen, voldoende toegerust om te participeren in de maatschappij.

Introductie

Een kind is leerplichtig vanaf de eerste dag van de maand die volgt op de maand waarin het kind vijf jaar is geworden. Aan het recht op onderwijs zijn duidelijke plichten verbonden; voor ouders of verzorgers, scholen en de gemeente. Zo is iedere ouder verplicht kinderen in te schrijven op een school en toe te zien op schoolbezoek. De gemeenten houden toezicht op de naleving van de Leerplichtwet.

Vroegtijdig signaleren is van groot belang om verzuim te kunnen voorkomen of te beperken. Scholen hebben een belangrijke (wettelijke) taak in het signaleren van verzuim. Door leerplicht tijdig te informeren kan samen worden bepaald wat nodig is om het (mogelijk) verzuim op te heffen of te voorkomen.

De diverse leerplichtambtenaren uit de regio Eem hebben in samenwerking met de scholen voor primair en voortgezet onderwijs verzuimprotocollen opgesteld met daarin afspraken. Wij verwijzen u graag naar het *PROTOCOL SCHOOLVERZUIM PO & VO RMC-SUBREGIO EEM Deel 2 Procesbeschrijving Werkafspraken* op de site www.aanpakvsveemland

Dit protocol is echter iets verouderd. Op dit moment is niet bekend of dit protocol op korte termijn aangepast gaat worden. In de loop van de tijd zijn er wel diverse folders opgesteld door leerplicht in samenwerking met scholen en de GGD. Deze folders zijn als bijlagen toegevoegd.

Verzuim

Er bestaan twee soorten verzuim:

1. geoorloofd verzuim: ziekte, schorsing, verwijdering, vrijstelling
2. ongeoorloofd verzuim: absoluut verzuim, relatief verzuim

Geoorloofd verzuim

Schorsing/ verwijdering

Het bestuur van de school gaat over het toelaten, schorsen en verwijderen van leerlingen. Vaak is deze bevoegdheid overgedragen aan de directeur.

Werkafspraken staan beschreven in de folder "Hoe handelt school bij...toelating schorsing en verwijdering?" (bijlage 1)

Ziekte

Wanneer een leerling zo ziek is dat hij of zij niet naar school kan, moeten ouders hun kind zo snel mogelijk bij de school ziek melden en laten weten wat hun kind mankeert. Ouders kunnen hun kind

uiterlijk twee dagen na het ontstaan van het ziekteverzuim ziek melden. Hierna dient de school het verzuim als ongeoorloofd te registreren en behandelen.

Er lijkt een verschuiving plaats te vinden van ongeoorloofd verzuim naar geoorloofd verzuim met als reden ziekmelden. Is er sprake van een nieuwe soort spijbelen, is het ziek melden een nieuw soort verzuim of is er meer aan de hand? Feit is dat dit om een goede samenwerking met korte lijnen vraagt van de betrokken partijen: school, GGD en leerplicht.

Werkafspraken staan beschreven in de folder "Hoe handelt school bij...ziekteverzuim?" (bijlage2)

In het volgende hoofdstuk wordt hier verder op ingegaan.

Vrijstellingen

Als een kind leerplichtig is, moet hij of zij kind ingeschreven staan op een school. In een aantal gevallen kunnen ouders zich beroepen op een vrijstelling van deze plicht. Hieronder de meest voorkomende vrijstellingen:

- Psychische en lichamelijke klachten kind

Kind kan op basis van psychische of lichamelijke gronden niet ingeschreven staan op een school. Ouders geven jaarlijks aan een beroep te willen doen op deze vrijstelling voor 1 juli bij de leerplichtambtenaar in de woongemeente. Een verklaring van een onafhankelijk arts of andere onafhankelijke deskundige is hiervoor nodig.

- Bezwaar tegen levensbeschouwelijke richting van buurtscholen

Ouders hebben bezwaar tegen de levensbeschouwelijke richting van scholen in de buurt. Ouders geven jaarlijks aan een beroep te willen doen op deze vrijstelling voor 1 juli bij de leerplichtambtenaar in de woongemeente. Ouders geven hierbij aan dat zij beroep doen op vrijstelling vanwege richtingsbedenking. Hiervoor dienen zij ook een verklaring af te geven.

Bovenstaande vrijstellingen gelden steeds voor 1 schooljaar.

- Vrijstelling van geregeld schoolbezoek

Soms kan een leerling vrijstelling krijgen van naar school gaan. Dan is er geen sprake van schoolverzuim of spijbelen. Voorbeelden wanneer een leerling niet naar school hoeft zijn:

- ziekte;
- schorsing;
- een religieuze feestdag;
- een huwelijk;
- een begrafenis.

Ouders en leerlingen moeten voldoen aan de voorwaarden bij geoorloofd schoolverzuim. Bij ziekte moet het schoolhoofd dit op tijd horen. Heeft de leerling een verplichting vanuit zijn geloofsovertuiging? Ook dan moeten de leerling en ouders het schoolhoofd van te voren informeren.

Afwezig zijn door een huwelijk of begrafenis mag alleen als het schoolhoofd vooraf toestemming heeft gegeven.

Hebben ouders door hun beroep geen mogelijkheid om tijdens schoolvakanties op vakantie te gaan? Dan kunnen zij bij de schoolleiding toestemming vragen voor vrijstelling. In dat geval kan een kind onder bepaalde voorwaarden maximaal 10 dagen per jaar extra vrij krijgen.

In bijlage 3 is het schema van Ingrado opgenomen waarin alle soorten vrijstellingen/ ontheffingen beschreven zijn. Werkafspraken over verlofaanvragen staan beschreven in de folder Verlofaanvragen in bijlage 4.

Ongeoorloofd verzuim

Absoluut verzuim

Staan leer- of kwalificatieplichtige jongeren niet ingeschreven op een school? Dan is er sprake van absoluut verzuim. Dit is een overtreding van de Leerplichtwet. De leerplichtambtenaar kan hiervoor een proces-verbaal opmaken. De rechter beoordeelt dit proces-verbaal vervolgens.

Relatief verzuim

Is een leerling niet op school zonder dat hiervoor een geldige reden is? Of voldoet hij niet aan de voorwaarden? Dan zijn de ouders (en ook de leerling als hij/ zij 12 jaar of ouder is) strafbaar.

Als een leerling van de basisschool te vaak afwezig is, waarschuwt de school de leerplichtambtenaar. Die zoekt vervolgens uit waarom het kind niet op school is verschenen.

Spijbelen leerlingen in het voortgezet onderwijs of het middelbaar beroepsonderwijs? Dan zijn scholen verplicht dit te melden bij het verzuimloket van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). De schoolleiding maakt een melding zodra een leerling totaal 16 uren les- of praktijktijd in 4 opeenvolgende lesweken afwezig was.

Werkafspraken staan beschreven in de folder “Hoe handelt school bij...schoolverzuim?” (bijlage 5).

2. Thuiszitters

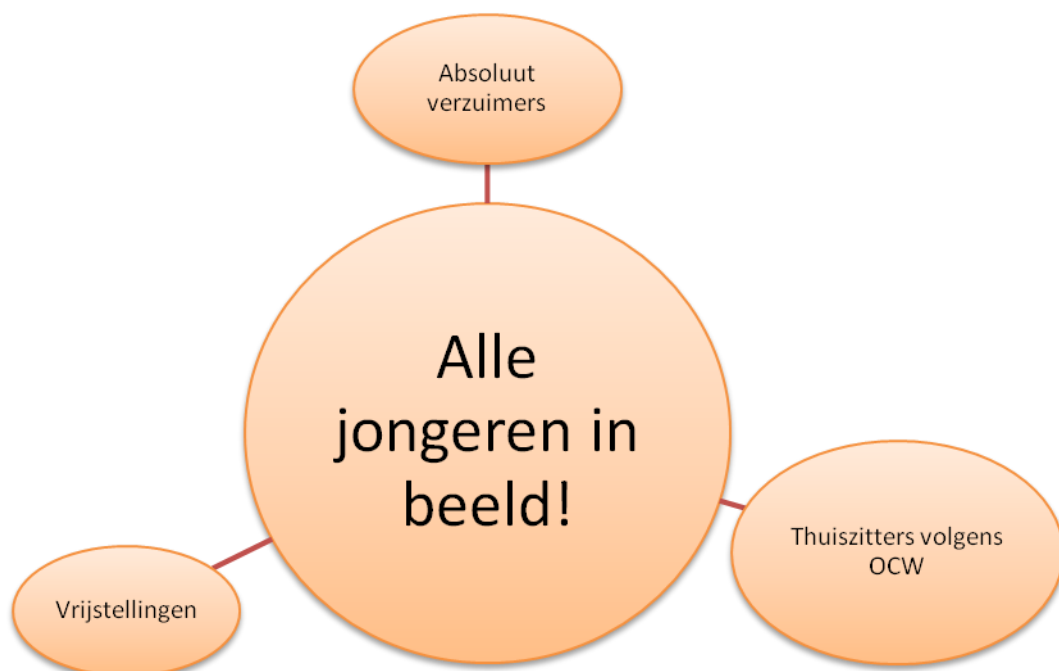
Thuiszitters zijn kinderen en jongeren die thuis zitten zonder onderwijs te volgen omdat hun situatie/problematiek (volledige) deelname in een reguliere dan wel speciale onderwijssetting (tijdelijk) onmogelijk maakt.

De eerste groep thuiszitters zijn de “leerlingen die ingeschreven zijn op school, maar langer dan 4 weken thuiszitten”.

Daarnaast is er een groep leerlingen die wel leerplichtig zijn, maar niet op een school staan ingeschreven en dus niet naar school gaan. In dat geval is er sprake van ‘absoluut verzuim’. Onder deze groep vallen ook de nieuwkomers die niet op een school staan ingeschreven. Bij deze twee groepen thuiszitters is het recht op onderwijs in het geding.

Een derde groep zijn leerlingen die tijdelijk zijn vrijgesteld van de leerplicht. Deze vrijstelling vindt plaats op basis van een specifieke situatie, zoals een ernstige, meervoudige handicap. Een verklaring van een onafhankelijk arts of andere onafhankelijke deskundige aangesteld door het college van B&W is hiervoor nodig. Dit is vastgelegd in artikel 7 van de Leerplichtwet 1969 (<http://wetten.overheid.nl/BWBR0002628/2015-01-01>)

Scholen, leerplicht en samenwerkingsverbanden spannen zich gezamenlijk in om het recht op onderwijs en het recht op ontwikkeling ook voor deze kinderen te waarborgen. Het gemeenschappelijke doel is om alle jongeren in beeld te hebben.

Achtergronden van thuiszitters

Uit het dossieronderzoek thuiszitters van 2010 van Ingrado blijkt dat bij het overgrote deel van de kinderen die thuiszitten meerdere van onderstaande problemen tegelijk spelen:

- psychiatrische problemen: (vermoedens van) angsten, fobieën, psychische problematiek, psychiatrische stoornis;
- gedragsproblemen: problematisch gedrag naar anderen (oppositieel);
- wachten op opvang: de opnemende instelling is niet in staat direct actie te ondernemen;
- bureaucratie: regels en procedures, waarbij geen rekening gehouden wordt met de problematiek van de jongere;
- thuisproblematiek: ontbreken van structuur, onvoldoende houvast, onrust, gebroken gezin, ouders met psychiatrische stoornis.

Daarnaast blijkt de overgang van primair onderwijs (po) naar voortgezet onderwijs (vo) een risico op thuiszitten met zich mee te brengen. Dit komt bijvoorbeeld doordat een leerling in het voortgezet onderwijs te maken krijgt met (vak)docenten in plaats van een groepsleerkracht. Dit is voor sommige leerlingen een grote overgang. Ook is de schaal van een vo-school groter.

3. Proces- en werkafspraken SWV-en, scholen en gemeenten

De aanpak van thuiszitterproblematiek vraagt om een integrale aanpak, van zowel leerling en ouders, school, SWV, sociale teams en leerplicht. De werkgroep heeft een aantal procesafspraken geformuleerd. Dit is beschreven onder de kop “procesafspraken op casusniveau”.

Daarnaast zijn er afspraken gemaakt over het vergelijken van gegevens van de diverse betrokken partijen. Doel van deze afspraken is gezamenlijk de groep thuiszitters in beeld hebben door een sluitende thuiszitterregistratie. Dit is beschreven onder de kop “werkafspraken gegevensanalyse”.

Procesafspraken op casusniveau

Hieronder de afspraken per soort thuiszitter. Welke betrokkene moet welke actie doen in het geval dat geconstateerd wordt dat er sprake is van een thuiszitter:

Absoluut verzuim

- School meldt de in- en uitschrijving binnen 7 dagen bij DUO
- Woongemeente van de leerling ontvangt wekelijks de bestanden met de mutaties op in- en uitschrijvingen van DUO en verwerkt deze in haar administratie
- Woongemeente van de leerling (Leerplicht) schrijft ouders/ jongeren aan die niet ingeschreven zijn
- Indien er geen reactie volgt, start de leerplichtambtenaar een onderzoek naar de niet ingeschreven jongere (onderzoek kan inhouden: bellen, uitnodigen voor gesprek, huisbezoek, informatie opvragen bij betrokken partners)
- SWV en/ of leerplicht kan ouders helpen indien er geen passende school gevonden kan worden

Ingeschreven op een school, langer dan 4 weken thuis

Zodra een leerling thuiszit, zo nodig eerder, doet school het volgende:

- Maakt samen met ouders een plan van aanpak met een heldere regie en contactpersoon
- Meldt thuiszittende leerlingen volgens deze werkwijze bij het samenwerkingsverband
- Meldt de thuiszitter bij leerplicht in de gemeente waar de thuiszitter woont. (wettelijke termijn verplichting leerplicht 16 uur binnen 4 weken)
- Houdt contact met de thuiszitter en de ouders/verzorgers
- Roept zo nodig alle betrokkenen (dit kan zijn school, sociaal team, GGD, leerplicht, SWV) bij elkaar en wordt er volgens de methode ‘1 gezin 1 plan’ met elkaar gewerkt
- Biedt waar nodig een aangepast onderwijsprogramma aan
- Participeert op uitnodiging in een “tafel” voor thuiszitters of organiseert zelf zo’n overleg

Leerplicht gaat uit van het recht op onderwijs voor elk kind en zoekt daarbinnen wat de leerling wil, kan en moet. Het kind staat daarbij centraal. Vanuit die visie worden onderstaande acties ingezet:

- Adviseren ouders en scholen als een leerling thuis zit.

- Overwogen of een “tafel” voor thuiszitters nodig is wanneer een leerling langer dan 8 weken (= voorstel) thuiszit. De centrale vraag hierbij is of op korte termijn (binnen 4 weken) de thuiszitter weer naar school gaat of dat (klinische) behandeling is gestart. Als het antwoord op die vraag negatief is, organiseert leerplicht een “tafel” voor thuiszitters of vraagt het sociale wijkteam een “tafel” te organiseren.

Werkafspraken gegevensanalyse

Hieronder de afspraken over het structureel aanleveren van gegevens over thuiszitters. Doel hiervan is een sluitende registratie.

Aanleveren gegevens aan samenwerkingsverbanden

Definitie:

Zoals aangegeven in het begin van dit document is gekozen de brede definitie van thuiszitters te hanteren. We onderscheiden de onderstaande groepen:

3. Absoluut verzuim: aanleveren namen en rugnummers (inclusief nieuwkomers)
4. Ingeschreven op een school maar langer dan 4 weken niet op school: aanleveren namen en rugnummers
5. Vrijstellingen: aantallen naar 12- en 12+

Stappen:

1. Leerplicht² levert 1x per 2 maanden gegevens thuiszitters (volgens format) aan bij het SWV de Eem (PO) en SWV V(S)O Eemland.
2. Indien er leerlingen op staan van de andere twee samenwerkingsverbanden dan geven SWV de Eem en SWV Eemland dit door aan het betreffende samenwerkingsverband.
3. Samenwerkingsverbanden vragen de overzichten op bij hun scholen.
4. Samenwerkingsverbanden leveren geanonimiseerde overzichten aan bij de Inspectie.
5. Samenwerkingsverbanden analyseren de overzichten en sturen de totaalijsten met analyse naar de gemeenten en scholen.
6. Het is aan de gemeenten en scholen om met elkaar in overleg te treden over de verschillen in de aangeleverde overzichten.

² Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Leusden, Soest, Woudenberg

Verantwoordelijkheid en regie na analyse van de gegevensleveringen door Leerplicht en scholen

Hieronder een uitwerking in een tabelvorm welke partij wanneer in actie moet komen (zie punt 6 van bovengenoemde stappen). Het doel van deze gedefinieerde stappen is het oplossen van de verschillen in de gegevensaanlevering en het snel leiden tot overeenstemming over de casus.

	School	Leerplicht	Verantwoordelijk voor actie
1	gemeld als thuiszitter (bekend)	niet gemeld als thuiszitter (niet bekend)	Leerplicht neemt contact op school
2	niet gemeld als thuiszitter (niet bekend)	gemeld als thuiszitter (niet bekend)	School neemt contact op met Leerplicht
3	gemeld als thuiszitter (bekend)	gemeld als thuiszitter (bekend)	Is het traject bekend? Is bekend wie de regie heeft? Indien bovenstaande punten niet bekend zijn bij 1 van de partijen dan contact opnemen met de andere partij

De categorie thuiszitters_absoluut verzuim zijn in principe niet bekend bij een school en worden dus ook niet gemeld door de school. Deze groep valt onder de verantwoordelijkheid van Leerplicht. Zij voeren de regie over deze groep (zie procesafspraken voor de te nemen stappen).

4. Borgen vastgestelde afspraken

Het onderwerp thuiszitters staat hoog op de politieke agenda. VNG en onderwijskoepels hebben een hoge ambitie die zij hebben vastgelegd in het zogenaamde *Thuiszitterspact* (<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/leerplicht/nieuws/2016/06/13/pact-moet-aantal-thuiszitters-terugdringen>).

Met de afspraken in dit document committeren wij ons aan dit PACT. Afspraken die in het PACT benoemd zijn komen overeen met de gemaakte afspraken. Van belang is daarom dat de afspraken vastgesteld worden, geborgd en gemonitord.

Hieronder het voorstel voor het vast stellen, borgen en monitoren van de afspraken:

1. Besluitvorming afspraken in OOGO 4 juli 2016
2. Werkgroep vormen vanuit de betrokken en deze twee keer per jaar bij elkaar te laten komen voor:
 - a. Evalueren van de proces- en werkafspraken
 - b. Bespreken van een aantal casussen vanuit de tabel “verantwoordelijkheid en regie”.
3. De werkgroep rapporteert aan het voorbereidende OOGO. Indien de proces- en werkafspraken gewijzigd dienen te worden, besluit het voorbereidende OOGO hierover.
4. Jaarlijks een rapportage aanleveren aan het OOGO.
5. De werkgroep behoudt de verbinding met de nog te vormen werkgroep “herijken afspraken vrijstellingen artikel 5 a”. Deze regionale werkgroep legt de focus op de categorie jongeren met vrijstellingen die volledig uit beeld dreigen te raken van het onderwijs. Gekeken gaat worden of een deel van deze jongeren alsnog kan terugkeren naar het onderwijs en zo ja op welke manier. Ook dit vereist een nauwe samenwerking tussen scholen, samenwerkingsverbanden, leerplicht, GGD en jeugdzorg.

Bijlagen

1. FLYER TOELATING SCHORSING VERWIJDERING 04-11-2014 PO VO.pdf
2. FLYER ZIEKTEVERZUIM 04-11-2014 VO.pdf
3. Vrijstellingen_Ingrado_dec2015.pdf
4. FLYER VERLOFAANVRAGEN 04-11-2014 PO VO.pdf
5. FLYER SCHOOLVERZUIM 04-11-2014 VO.pdf